

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo-Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr. hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo-Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr. hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywienia Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS

Wspomnienie o prof. dr hab. Barbarze Szteke 1936-2015

Dnia 30 października 2015 roku odeszła po ciężkiej chorobie prof. dr hab. Barbara Szteke, wieloletni pracownik i kierownik Zakładu Analizy Żywności Instytutu Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego w Warszawie.

Prof. dr hab. Barbara Szteke urodziła się 10 lutego w 1936 roku w Warszawie. Studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, Sekcja Chemii, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ukończyła w 1956 roku. Pracę rozpoczęła w Instytucie Chemii Stosowanej w Warszawie, w Zakładzie Analitycznym. W latach 1958-1959 pracowała w jednym z zakładów produkcyjnych ZZ „Inco”. W 1959 roku podjęła pracę w Instytucie Przemysłu Organicznego (IPO), w Zakładzie Paliw, na stanowisku starszego asystenta. Prowadzone przez nią wówczas badania dotyczyły wpływu składu paliw na proces ich spalania oraz kinetyki rozkładu termicznego składników paliwa. W 1968 roku awansowała na stanowisko adiunkta i objęła pracownię w Zakładzie Stosowania Środków Pomocniczych IPO. Prowadzone w tym czasie prace badawcze związane były z zastosowaniem rozjaśniaczy optycznych do papieru i wdrożeniem ich w przemyśle papierniczym. W 1973 roku otrzymała stypendium rządu francuskiego i odbyła 7-miesięczny staż naukowy w Paryżu, którego tematem były badania dotyczące zmian właściwości różnych materiałów pod wpływem światła i temperatury. W 1980 roku obroniła w IPO pracę doktorską, uzyskując stopień doktora nauk chemicznych. Praca pt. „Zależność pomiędzy rozkładem spektralnym promieniowania fluorescencji rozjaśniaczy optycznych, pochodnych 4,4'-bis-(sym-triazynyloamino)-stylbenu, a oceną skuteczności ich stosowania do włókien celulozowych”, wykonana została pod kierunkiem doc. dr hab. inż. Lecha Skulskiego.

W styczniu 1983 roku rozpoczęła pracę w Instytucie Przemysłu Fermentacyjnego (obecnie Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego), w Zakładzie Analizy Żywności, na stanowisku adiunkta. W 1984 roku została powołana na stanowisko kierownika Pracowni Spektrofotometrii, a w 1987 roku na stanowisko kierownika Zakładu Analizy Żywności, na którym pozostała do zakończenia kariery zawodowej, tj. do 2006 roku. W tym czasie Jej zainteresowania naukowo-badawcze skupiały się na badaniach chemicznych i biologicznych zanieczyszczeń żywności, w szczególności pochodzenia roślinnego. W 1991 roku uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk medycznych w zakresie biologii medycznej – analizy żywności, nadany przez Państwowy Zakład Higieny – Instytut Naukowo Badawczy na podstawie rozprawy pt.

„Studia nad wpływem środowiska na jakość zdrowotną żywności pochodzenia roślinnego”. W 1994 roku zatrudniona została na stanowisku profesora, a w 1997 roku uzyskała tytuł profesora nauk rolniczych nadany przez prezydenta Aleksandra Kwaśniewskiego.

Prof. dr hab. Barbara Szteke była członkiem Zespołu Ekspertów MAB-9 Komitetu Naukowego „Człowiek i Środowisko” przy Prezydium PAN (1985-2006), Komisji Higieny Żywności i Żywienia Komitetu Żywności Człowieka PAN (1999-2001), Komitetu Chemii Analitycznej Polskiej Akademii Nauk (1999-2006). W latach 1991-2001 była także przedstawicielem narodowym w Komisji Chemii Żywności Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej (IUPAC), kierując grupą roboczą „Elements”, wiceprzewodniczącą International Commission for Food Industries (Paryż, Francja). Aktywnie uczestniczyła w działalności Instytutu, będąc wieloletnim członkiem Rady Naukowej i współpracujących z nią Komisji Polityki Naukowej i Finansowej oraz Komisji Kwalifikacyjnej.

W kierowanym przez prof. dr hab. Barbarę Szteke przez niemal 20 lat Zakładzie Analizy Żywności dzięki dużemu zaangażowaniu i dociekliwości naukowej rozwijane były pod Jej kierunkiem badania ściśle powiązane z potrzebami gospodarki narodowej i bezpieczeństwem żywności. Dotyczyły one w szczególności: opracowania i adaptacji nowoczesnych metod analitycznych do oceny jakości i bezpieczeństwa żywności, identyfikacji i oznaczania składników naturalnych oraz zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych w artykułach żywnościowych, badania autentyczności (zafałszowań) żywności oraz badania związane z oceną jej jakości. Prowadzone w Zakładzie wieloletnie badania surowców owocowych i warzywnych z kilkuset upraw towarowych w zakresie zawartości metali ciężkich umożliwiły wykrycie przyczyn obecności nadmiernej zawartości kadmu w tych surowcach, co w konsekwencji pozwoliło na obniżenie zawartości kadmu w przetworach przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci. Za rozpoznanie problemu zanieczyszczenia kadmem przetworów dla dzieci i wskazanie kierunków obniżenia poziomu tego zanieczyszczenia prof. dr hab. Barbarę Szteke uzyskała w 1988 roku zespołowe wyróżnienie Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej. W latach 1995-2003 (9 lat) była jednym z członków Rady Programowej „Badań monitoringowych jakości gleb, roślin, produktów rolniczych i spożywczych”, prowadzonych na zlecenie MRiRW. Celem ich było systematyczne, coroczne dostarczenie rządowi polskiemu i społeczeństwu oraz importerom polskich surowców rolnych i artykułów żywnościowych informacji dotyczących ich bezpieczeństwa pod względem obecności zanieczyszczeń chemicznych i biologicznych, takich jak: mikotoksyny, pozostałości pestycydów, azotany i metale ciężkie. W 2005 roku podpisana została umowa z Agencją Rynku Rolnego, obowiązująca do dziś, na

przeprowadzenie analizy ryzyka wystąpienia substancji skażających w ziarnie zbóż objętych interwencyjnym zakupem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), względem opracowanych kryteriów. W latach 2004-2006 prof. dr hab. Barbara Szteke realizowała projekt inwestycyjny związany z modernizacją Zakładu Analizy Żywności. Przesłanką było rozszerzenie i udoskonalenie oferty IBPRS w zakresie wykrywania i analizy zawartości zanieczyszczeń, substancji obcych oraz składników surowców i produktów przemysłu rolno-spożywczego. W ramach realizacji tego projektu dokonano zakupu nowoczesnej aparatury analitycznej do badań śladowych zawartości zanieczyszczeń żywności, a także przeprowadzono modernizację pomieszczeń.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Barbary Szteke obejmuje około 200 pozycji, w tym kilkadziesiąt oryginalnych prac naukowych odnoszących się do prowadzonej działalności naukowej, publikowanych w czasopismach krajowych i zagranicznych. Jest również współautorem wydań książkowych, takich jak: Problemy jakości analizy śladowej w badaniach środowiska przyrodniczego (PIOŚ 1996, Wyd. Eduk. Z. Dobkowskiej 1998 – wydanie poprawione i uzupełnione), Trace elements in abiotic and biotic environments (CRC Press Taylor & Francis Group 2015).

Prof. dr hab. Barbara Szteke brała czynny udział w działalności organizacyjnej i popularyzatorskiej na rzecz Zakładu Analizy Żywności i Instytutu. Z jej inicjatywy rozpoczęto organizację Sesji Przeglądowych Analityki Żywności (1996-2006), szkoły w zakresie przygotowania próbek do badań, sympozjów poświęconych problemom ekologicznym i metodycznym występowania różnych pierwiastków, w szczególności śladowych i azotynów, w żywności (1993-2004), we współpracy z Sekcją Analizy Żywności PTTŻ, która dzięki Niej została powołana, a także z Państwowym Instytutem Geologicznym, Komitetami Naukowymi PAN. Była również współorganizatorem międzynarodowych wydarzeń naukowych: International Symposium „Development in chemical analysis of environmental samples at the Edge of 21st century” (1996) oraz International IUPAC Symposium „Trace elements in food” (2000-2014).

Należy również podkreślić, że to z Jej inicjatywy powołana została Sekcja Analizy i Oceny Żywności przy Polskim Towarzystwie Technologów Żywności w 1995 roku, której do zakończenia pracy zawodowej przewodniczyła. Celem tej inicjatywy było stworzenie dla analityków pracujących na potrzeby przemysłu rolno-spożywczego i oceny jakości żywności forum niezbędnego do wymiany doświadczeń, nawiązywania współpracy, organizowania konferencji, seminariów, kursów mających na celu włączanie się w struktury europejskie, przy uwzględnieniu nie tylko aspektów związanych z warsztatem analitycznym, lecz także

prawnych.

Prof. dr hab. Barbara Szteke w trakcie swojego całego życia zawodowego wyróżniała się aktywnością i pomysłowością zawodową, uzdolnieniami badawczymi, dużą wiedzą teoretyczną oraz doświadczeniem organizacyjnym.

Za swoją działalność została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1989) i medalem „Zasłużony dla Rolnictwa” (2000).

Opracowała dr hab. inż. Renata Jędrzejczak, prof. IBPRS